

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๔

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาเด็กไร้เดียงสา ความสำเร็จของเด็ก เห็นไหม แต่เวลานั้นมีความแง่งอน
ในใจของเขา เขาแสดงออกแบบไร้เดียงสา ความสำเร็จของเขามันสะอาดบริสุทธิ์
ความรักของพ่อแม่ก็สะอาดบริสุทธิ์ ความสำเร็จสะอาดบริสุทธิ์ แบบโลกใจ
โลกมันบริสุทธิ์ แต่ ! แต่ความหมุนไปของวิญญะมันคงที่ไม่ได้ ความสำเร็จ ความสำเร็จ
สะอาดบริสุทธิ์แต่ว่าเป็นความแง่งวล เป็นภาระรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ เห็นไหม สิ่งนี้เป็นกรรมใหม่.. เป็นกรรม สิ่งนี้เป็นกรรมเพราะ
อะไร เพราะเป็นหน้าที่ เป็นคุณงามความดีของเรา นี่คุณงามความดีของเราละ ความ
ผูกพัน ความรัก ความต่าง ๆ แต่มันมีซ้อนมาอีกอันหนึ่งไง ซ้อนมาอีกอันคือ “กรรมเก่า
กรรมใหม่”

เวลากรรมเก่า เห็นไหม กรรมเก่า สิ่งที่มีปัญหากันมา สิ่งต่าง ๆ กันมา เราเกิดมา
อภิชาติบุตร บุตรที่มันเกื้อกูลกันมา เกิดมาแล้วพ่อแม่มีความร่มเย็นเป็นสุข ถ้าเด็กที่มัน
เกิดมานี้มันมีความขัดแย้ง อันนั้นมันเป็นกรรมเก่า แต่กรรมใหม่ก็คือลูกของเราไง กรรม
เก่าก็คือสายเลือดของเรา พ่อสายเลือดของเรานี้ความผูกพันของใจ สิ่งนี้มันมีความ
กระทบกระเทือน ความกระทบกระเทือนคือมันไม่ได้ตั้งใจเราไป

แต่ถ้ามันไม่ได้ตั้งใจ.. ไม่ได้ตั้งใจนั้นก็เป็นอย่างอื่นหนึ่งนะ แต่ถ้าอภิชาติบุตรนี้
ดีกว่าที่เราตั้งใจอีก เพราะอภิชาติบุตรดีกว่าพ่อดีกว่าแม่ ทำได้ดีกว่าไง สิ่งที่ได้ดีกว่าก็มี
สิ่งที่ได้ดีเสมอเราก็มี สิ่งที่ได้ดีต่อกว่าก็มี ความดีต่อกว่าความดีว่าอย่างนี้มันเป็นเรื่อง
ที่มันมีมา มันเป็นเรื่องของกรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนที่นี้ละ ถ้าจิตใจ
ของคนเข้มแข็ง.. จิตใจของคนเข้มแข็ง จิตใจของคนอ่อนแอ

ถ้าจิตใจเข้มแข็งนะ คุณสภาพร่างกายสภาพแวดล้อมอย่างไร ถ้าจิตใจเข้มแข็ง คุณ
ดูทางทิเบตนะ ทางทิเบตนี้ความเป็นอยู่ของเขา อากาศเขาเบาบาง เห็นไหม ความเป็นอยู่

ของเขา นี่ความเป็นอยู่ในที่สูงไง แต่พระพุทธศาสนาสอนเขา เรื่องว่าชีวิตนี้ก็มีเท่านั้น ชีวิตนี้เป็นอนิจจัง

ถ้าสิ่งที่เป็นอนิจจัง เกิดมาแล้วเราสร้างคุณงามความดีของเรา นี่เพราะอะไร เพราะจิตใจของเขาเข้มแข็ง เขาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ทุกข์ยากลำบากขนาดไหน แต่เขาก็อยู่ของเขา ด้วยความสุขของเขา ด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใสของเขา แต่ถ้าจิตใจอ่อนแอ เห็นไหม สิ่งที่เราเกิดมาแล้ว สิ่งนั้นมันเป็นความทุกข์ยากไปหมดเลย ถึงจะอยู่ในที่ร่มเย็นเป็นสุขขนาดไหน อยู่ในที่อุดมสมบูรณ์ขนาดไหน แต่จิตใจมันไม่มีความพอใจของมันทั้งนั้นแหละ มันพยายามหาทาง

หาทาง เห็นไหม ความอยาก.. อยากจนไม่มีขอบเขต ความอยากนี่อยากทั้งนั้นแหละแต่ไม่รู้อยากอะไร แต่มันอยากไปเรื่อย เพราะอะไร เพราะเราไม่มีขอบเขต ว่าขอบเขตขึ้นมาศีลธรรมไง ขอบเขตของมนุษย์.. มนุษย์มีขอบเขตแค่นี้ มนุษย์มีความต้องการแค่นี้ แค่นี้มันก็อยู่ได้แล้ว

ปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้าขอบเขตที่เราเมื่ออยู่ สิ่งที่เราแสวงหามา สิ่งที่เหลือเราเสียสละของเรา เราเสียสละเพื่อใจของเรา เสียสละเพื่อบุญกุศลของเรา ความเสียสละของเรา เห็นไหม ความเสียสละสิ่งนั้นมันเป็นบุญกุศล แต่ถ้ามันมีขอบเขต ตัดหาความทะยานอยาก มันไม่มีขอบเขตหรือก ไม่มีขอบเขตของมัน มันไปตามกำลังของมันหมดเลย แต่ศีล ! ศีลธรรมนี่มันมีขอบเขตแล้ว

ความขอบเขตของเรา เห็นไหม คนเกิดมา ถ้าคนมีธรรมในหัวใจจะคนเกิดมาก็แค่อาศัยหลับนอน ที่นอนหลับนอนแค่นี้ อาหารก็อาศัยแค่นี้ ปัจจัยเครื่องอาศัยนี้ปัจจัย ๔ ปัจจัยขาดไม่ได้ ปัจจัยนี้ อาหาร ๔ ในวิภวัญญะ กวฬิงการาหารอาหารเป็นคำข้าว อาหารเป็นวิญญาณาหาร ผัสสาหาร มโนเจตนาหาร

จิตเวียนตายเวียนเกิดในวิภวัญญะนี้ มันต้องมีอาหารเป็นเครื่องดำรงเลี้ยงชีพของมัน เราหายใจอยู่นี้เป็นอาหารอันละเอียดคนนะ ออกซิเจนเป็นอาหารของร่างกายที่ละเอียด เราได้โดยธรรมชาติ เห็นไหม เราถึงบอกว่าสิ่งนี้.. คุณพระเราณะ นี่สิ่งใดถ้าล่วงทวารปากไปต้องประเคน ถ้าไม่ประเคนล่วงทวารปากไปเป็นปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่น้ำและไม้สีฟัน เพราะน้ำที่เป็นสาธารณะเรากรองเอาได้ไม่ต้องประเคน

แต่น้ำจำกัดส่วน.. น้ำจำกัดส่วน น้ำของผู้ที่มีเจ้าของ เขามีสิทธิของเขา เราไปหยิบ
ฉวยของเขาไม่ได้ต้องประเคน อากาศก็ไม่ต้องประเคน อากาศมันมีของมัน เห็นไหม นี่
อากาศต่างๆ ความจำเป็นของร่างกาย ธรรมเนียมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
บัญญัติไว้ ไม่ฝืนความจำเป็นของชีวิตหรอก แต่สิ่งที่เกินกว่านั้น สิ่งที่เกิดขึ้นมัน
ต้องใช้ก็ได้

ดูพระเราสิฉันเพื่อดำรงชีวิต แต่โลกเขาฉันเพื่อกาม ฉันเพื่อเกียรติ.. เกียรตินี้
สำคัญมาก เวลาฉันเพื่อเกียรติ กินเพื่อกาม กินเพื่อค้นหา กินเพื่อดำรงชีวิต เห็นไหม แต่
พระเราฉันเพื่อดำรงชีวิต ชีวิตนี้ไว้ทำไม ชีวิตนี้มีค่ามาก.. ชีวิตนี้มีค่ามาก เพราะชีวิตมี
ความรู้สึก ความรู้สึกเวลามันเปลี่ยนแปลงนะ พอเวลามันเปลี่ยนแปลง นี่คนๆ หนึ่ง
เปลี่ยนเป็นคนๆ หนึ่งเลย คนๆ หนึ่งนะ มีความรู้สึก มีความเข้าใจคิดสิ่งใด นี่ก็เลศค้นหา
มันครอบงำอยู่ แต่ถ้าเรามีปัญญา มีการใคร่ครวญออกมา นี่เราเปลี่ยนชีวิตเราไปเลย

ถ้าดำรงชีวิตอยู่นี้มันเปลี่ยนแปลง นี่ใจพันธุกรรมทางจิต ! จิตได้เปลี่ยนแปลงได้
กระทำ.. เรามาทำบุญกันนี่มาตัดแปลงของมัน มันเปลี่ยนแปลงมันปรับพันธุกรรมของ
มัน เพราะ ! เพราะว่าถ้าจิตใจ นี่ทุกคนอยากจะสุขสบายนะ ทุกคนอยากกินอิ่มนอนอุ่น
ไม่อยากจะขยับเขยื้อนไปไหนเลย มันจะมีความสุขความสบายของมัน

แล้วอย่างนั้น เห็นไหม คุณใช้เวลาเป็นพระขึ้นมาที่ครูบาอาจารย์บอกว่าอยู่แบบหมู
หมูมันกินแล้วก็มานอน มันกินมันนอนตามสะดวกสบาย นี้อยู่เหมือนหมู อยู่เหมือนสัตว์
แต่เราเป็นคนมีชีวิตนะ เราไม่ใช่สัตว์ใช่ไหม เราต้องมีปัญญาของเราใช่ไหม ถ้าปัญญา
ของเรานี้เราต้องแก้ไขของเรา ความแก้ไขการกระทำของเรา การกระทำนี้พันธุกรรมทาง
จิตมันได้เปลี่ยนแปลงของมัน เรามาทำบุญกุศลของเรา บุญกุศลนี้หัวใจมัน ได้ขยับเขยื้อน

คุณเข้าขึ้นมาเขาให้ออกกำลังกาย ถ้าออกกำลังกายแล้วร่างกายจะแข็งแรง นี่เราทำ
เราออกกำลังกายทางจิต จิตมันมีของมัน มันต้องหวังต้องแหงนของมัน.. เราเสียสละ เรา
ฟังเทศน์ฟังธรรม เรามีการกระทำของเรา ชีวิตนี้มันมีการเคลื่อนไหว ชีวิตนี้มันมีการ
กระทำ ถ้าจิตใจมีความเข้มแข็งขึ้นมา.. ความเป็นจริงนะ สิ่งที่เป็นจริงนี่ชีวิตนี้มีการพลัด
พรากเป็นที่สุด แต่การพลัดพราก มันพลัดพรากอย่างไรเท่านั้นเอง

ถ้าชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เราเตรียมพร้อมหรือยัง เห็นไหม เวลาเราออกจากบ้านมานี้ รถราของเราเตรียมพร้อมมา เรามีปัจจัยเครื่องอาศัยทั้งหมดเราจะไปไหนก็ได้ เราได้ทำบุญกุศลไว้ บุญกุศลนี้มันเป็นเครื่องดำเนินของจิต จิตมันได้อาศัยบุญกุศลนี้เป็นเครื่องเกิด เกิดดีเกิดชั่วเกิดต่างๆ อาศัยเครื่องนี้ไปเกิด ! นี่สิ่งที่ไปเกิด เห็นไหม แต่เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เราประพฤติปฏิบัติกันอยู่นี้เพื่อไม่เกิด !

ถ้ามันไม่เกิดใช่ไหม.. ที่ไหนมีการเกิด ชาตปิ ทุกขา ทุกข์ เห็นไหม ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค.. ทุกข์คืออะไร “ชาตปิ ทุกขา.. มีการเกิดที่ไหน มีความทุกข์ที่นั่น” มีความทุกข์อย่างนี้มันเป็นสัจจะ มันเป็นความจริง เราถึงบอกว่าทุกคนบอกว่าเห็นทุกข์ๆ ไม่เห็นหรือ ! เห็นอาการของทุกข์ เห็นวิบาก เห็นผล.. เห็นผลเพราะมันเป็นอารมณ์

ทุกข์มันเกิดที่ไหนล่ะ อุตฺติที่ไหนมีสถานที่รองรับ ที่นั่นมีน้ำหนักรับ นี่ความทุกข์ ความเห็น ความคิดความอ่านต่างๆ มันเกิดที่ไหนล่ะ มันเกิดบนจิต แล้วถ้าจิตมันมีอยู่ เห็นไหม นี่ที่เกิดมาความทุกข์มันอยู่ที่ไหนล่ะ เวลามันเกิดมันมีอะไรกระทบกระเทือน จิตนั้นล่ะมันถึงได้มีอารมณ์ออกมา อารมณ์ที่มันกระทำออกมานี้มันเป็นเพราะอะไรล่ะ มันมีต้นเหตุนั้นความทะยานอยาก เห็นไหม ถ้ามีสติปัญญาเข้ามานี้มันจะไล่ต้อนเข้ามา

ถ้าไล่ต้อนเข้ามา.. นี่ไง นี่ถ้าจิตใจคนเข้มแข็ง จิตใจคนเข้มแข็งนะสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ เห็นไหม เราอาศัยอยู่นะ อาศัยอยู่เพื่อทำคุณงามความดี ชีวิตนี้มีความสำคัญตรงนี้ เวลาเราทำที่สุดแห่งทุกข์แล้ว ถ้าผู้ใดปฏิบัติจนถึงที่สุดแห่งทุกข์แล้ว ชีวิตนี้เหลือ สอุปาทิเสสนิพพาน.. เศษเหลือทิ้ง ! ถ้าเศษเหลือทิ้ง.. คำว่าเศษเหลือทิ้งๆ เศษเหลือทิ้งเพราะเหตุใด เศษเหลือทิ้งเพราะใจมันหลุดพ้นออกไป ใจมันหลุดพ้นออกจากสภาวะที่บีบคั้นอยู่นี้ไง

นี่ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ มนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ มันตั้งอยู่บนอะไร ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ นี่มันบังคับอะไร ธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ มันทำสิ่งใด.. มันทำสิ่งใดอยู่ นี่มันทำเพื่อประโยชน์อะไรล่ะ นี่มันทำสิ่งใด

เวลาเราใช้ปัญญาๆ ปัญญาทางโลกนะ เราต้องมีอาชีพสัมมาอาชีพะ เห็นไหม นี่เวลาสัมมาอาชีพะ มีจณาชีพะ สิ่งที่ว่าอาชีพะมันมีความจำเป็น มันมีเวรมีกรรม

มานะ อาชีวะเราถึงได้เกิดในสถานะนั้นๆ ถ้าสถานะนั้นๆ เราจะหาทางออกอย่างไร เรา จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เราจะเปลี่ยนแปลงมีการกระทำของเรา นี่สิ่งที่เป็นอาชีวะ

ถ้าสัมมาอาชีวะ เห็นใหม่ คุณติเวลาเราบวชมา นี่สัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพด้วยปณิธาน แข็ง สิ่งที่เขาได้มาปฏิบัติหาค ได้มาด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ ได้มาด้วยความเศร้าหมอง ได้มา สิ่งใดก็แล้วแต่ นี่ความได้มา มีการกระทำ การเสียดละ เสียดละแล้วก็มีใจของ เขา นี่ปฏิบัติหาค ! ผู้ให้ ผู้รับ.. ผู้รับนี้รับด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ของเรา

เวลาพระในสมัยพุทธกาล เห็นใหม่ เข้าบิณฑบาตว่าวันนี้จะได้อะไร ไม่ไป บิณฑบาตเลย วันนี้ไม่ให้กิน วันนี้ไม่บิณฑบาตฉันนี่สิ นี่เพราะยังไม่ได้ออกจากวัดไป เลยนะ มันคิดไปแล้ววันนี้จะได้อะไรตกบาตรมาบ้าง มันพอใจสิ่งใดมันอยากได้ตามใจ ของมัน เห็นใหม่ นี่ฉันนี่สิ

สัมมาอาชีวะ ! สัมมาอาชีวะทางโลก สัมมาอาชีวะคือการดำรงชีวิต สัมมาอาชีวะ ของพระ นิมรรค เห็นใหม่ วิญญูณาหาร.. ความคิด จิตมันกินอาหาร จิตกินอารมณ์ เพราะว่าอารมณ์ความรู้สึกเรานี้มันเสวยแล้ว มันกระทบแล้ว ถ้ามันกระทบแล้วกระทบ ในสิ่งที่ดี.. นี่สัมมาอาชีวะ คิดที่ดี บิณฑบาตนี้ไปโปรดสัตว์ เห็นใหม่ แต่ต้องโปรดตัวเรา ก่อนนะ

สัตตะผู้ข้อง ! เราก็กว้างในตัวของเราจะไปโปรดสัตว์ ตัวเองยังเอาตัวไม่รอดจะไป โปรดใคร ถ้าเราเอาตัวรอดเรานะเราโปรดสัตว์ เห็นใหม่ โปรดสัตว์นี้เนื้อนาบุญของโลก เราเป็นภิกษุผู้ดำรงชีวิต เห็นภัยในวิญญูะสงสาร นี่ไปโปรดสัตว์.. โปรดสัตว์เขาให้ชีวิต เรานะ อาหารที่เราได้นั้นของเขาเพื่อดำรงชีวิต แต่ชีวิตนี้เราได้ประพฤติปฏิบัติของเรา เรา แก้ไขของเรา เราพยายามทำความสงบของใจ ใช้ปัญญาของเรา เราฉันอาหารนั้นแล้วนั่ง สมาธิภาวนาเห็นใหม่

ในทานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๒ คราว พระพุทธเจ้าบอกไว้ว่ามีผล มาก “คราวหนึ่งเรานั่งอาหารของนางสุชาดา เราถึงซึ่งกิเลสนิพพาน.. อีกคราวหนึ่งเรานั่งอาหารของนายจุนทะ เราถึงซึ่งชั้นนิพพาน”

ฉันอาหารของเขา นี่ฉันอาหารของนางสุชาดา แล้วนั่งสมาธิภาวนาจนสิ้นกิเลสใน
นี่ฉันอาหารของเขานี้โปรดสัตว์ ! ถ้าจิตใจของเราเป็นสังขธรรม เรามีความเป็นธรรม เป็น
เนื่อนาบุญของโลก เห็นไหม นี่โปรดสัตว์ แต่การโปรดสัตว์ต้องโปรดตัวเราให้ได้ก่อน
ถ้าเราโปรดตัวเราได้ มันจะเป็นประโยชน์กับเรา มันจะเป็นสิ่งที่เป็นคุณงามความดีกับเรา

ถ้ามันทำคุณงามความดีกับเรา เห็นไหม สิ่งนี้มันเป็นประโยชน์นะ มันเป็น
ประโยชน์กับสังคม ประโยชน์กับสัตว์โลก นี่พูดถึงประโยชน์นะ แล้วถ้าประโยชน์ตัว
เราละ เราทำอะไรมันถึงจะเป็นประโยชน์กับตัวเรา ถ้าประโยชน์กับตัวเรา.. นี่เรื่องของ
คนอื่นเป็นเรื่องของเขา เรื่องของเรา เห็นไหม เวลาเรื่องของในครอบครัวเรื่องของต่างๆ
เราก็ต้องปรารถนาให้ทุกคนมีความสุขทั้งนั้นแหละ แต่เราปรารถนาความสุข นั่นคือเรื่อง
การเสียดละ

นี่เราปรารถนาให้เขามีความสุข ถ้าเขามีความสุขใจใหม่ เราอนุโมทนาไปกับเขา
โลกเขาเป็นอย่างนั้นกันใจใหม่ เวลาเราพยายามจะทำบุญ เราต้องหาสิ่งใดมาทำบุญว่าสิ่ง
นี่เป็นความทุกข์ความยาก เราเห็นเขาทำคุณงามความดี เราอนุโมทนาไปกับเขาอันนี้มันก็
เป็นบุญแล้ว.. แต่จิตใจของคนมันเห็นแล้วมันขัดแย้งใจ มันไม่ยอมรับ มันอนุโมทนาไป
กับเขาไม่ได้ มันก็เลยไม่เป็นบุญไป

นี่แล้วมันมีการแข่งขัน การแข่งขันนั้น ถ้าแข่งขันทำคุณงามความดี เห็นไหม โดย
ธรรมชาติของมนุษย์มีการแข่งขัน มีการคัดเลือก มีการคัดแยกว่าสิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์
ทั้งนั้นละ เวลาความสามัคคี.. ความสามัคคีไม่ใช่คิดแบบเดียวกัน ความสามัคคีนี้มันคิด
ต่างได้ แต่ความคิดต่าง เวลาถึงสรุปแล้วเราจะควรทำอะไรให้องค์กรนั้นมันมีความ
เข้มแข็ง นี่ความสามัคคี

ไม่ใช่ว่าความสามัคคีต้องเห็นเหมือนกันหมด มันเป็นไปได้ไม่ได้หรอก ความที่
เป็นไปได้ไม่ได้เพราะว่าจริตนิสัยคนไม่เหมือนกัน แม้แต่คนคิดในแนวทางเดียวกันมันก็มี
อย่างหยาบ มีอย่างกลาง มีอย่างละเอียด ความคิดที่ละเอียดกว่ามันก็บอกว่าควรทำที่
เข้มข้นกว่า ความคิดอย่างกลางก็ว่านี่แค่นี้พอดี ความคิดอย่างหยาบก็ว่าทำแค่นี้ก็เสร็จ
แล้ว.. แม้แต่คิดในทางเดียวกันมันก็มีเข้มข้นแตกต่างกัน แต่ถ้ามันมีความเข้มข้นแตกต่าง
กันแค่นั้นละ เห็นไหม

นี่ไงความสามัคคี นี่คือองค์กรนั้นเป้าหมายนั้นเพื่อประโยชน์.. แต่ว่าความเห็นต่างไม่เป็นไร เพราะความเห็นต่างนี้เราเห็นอย่างนั้นไม่ได้ เพราะว่ามุมมองของเรา ความรู้สึกของเรา นี่ความรู้สึกของเราที่เข้มข้นกว่ามันก็ชัดเจนกว่า มันก็ต้องมีน้ำหนักมากกว่า ถ้าความคิดของเรามันเป็นระดับปานกลาง ระดับที่อย่างหยาบ มันก็คิดได้ว่าทำอย่างนี้ก็พอแล้วๆ แต่พอแล้วนี่พอแล้วเพื่อสิ่งใด พอแล้วเพื่อประโยชน์สิ่งใด เห็นไหม นี่ถึงว่าความสามัคคี

ความสามัคคี นี่สามัคคีของสังคมนะ แล้วความสามัคคีของร่างกายเราละ ถ้าร่างกายเรามันสมดุลสามัคคีกัน เห็นไหม เราจะอยู่สะดวกสบายมาก แต่ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เรามีคำ บริกรรมของเราใช้ไหม ถ้าจิตมันสามัคคีกัน มันรวมลงเป็นสมาธิ ถ้ามันลงเป็นสมาธิมันสามัคคีกัน มันไม่ขัดแย้งกันมันยังมีความสุขใหญ่เลย !

แล้วถ้าเกิดมันมีปัญหา ปัญญามันเกิดมันแยกแยะ มันคัดแยกของเรา เห็นไหม ปัญญามันแยกแยะ มันคัดแยกของมัน นี่ความคิดมันเกิดเป็นชั้นๆ ขึ้นไปทั้งนั้นแหละ แล้วความคิดของใคร ความคิดนี้มันเป็นประโยชน์กับใคร.. นี่ถ้าจิตใจมันเข้มแข็งนะ จิตใจมันเข้มแข็งมันมีการกระทำ แต่ถ้าจิตใจอ่อนแอ เห็นไหม จิตใจอ่อนแอ เวลาทำสิ่งใด..

โลกนะเดี๋ยวนี้เพราะเราดูแลกัน เห็นไหม เวลาเมื่อก่อนนะ สมัยก่อนทุกอย่างมันไม่สะดวกสบายแบบนี้ ทุกคนจะเข้มแข็งนะ นี่หุงหาอาหาร สมัยก่อนเราไม่มีหม้อไฟฟ้า เราต้องหุงหาอาหารกันด้วยการเขี่ยน้ำ ทุกคนจะต้องทำเป็น เดี่ยวนี้มันเจริญขึ้นมาหมดแล้ว แล้วเวลาเจริญขึ้นมา นี่คนอ่อนแอไปเรื่อยๆ

ต่อไปนี่.. เห็นไหม เขาว่าธุรกิจทางโลก ธุรกิจบริการมันจะได้เงินมากที่สุด ธุรกิจกรรมกรแบกหาม คูสิขาวไร่ชานาต้องลงทุนลงแรงด้วยสภาพร่างกายมาก แต่อย่างนี้มันเป็นอาหารนะ ธุรกิจบริการนะถ้าโลกหยุด โลกพลังงานไม่มีเขาก็อดตายหมดนะ แต่อาหารนี่ การเกษตรมันจะทำให้ชีวิตเราอยู่ของเราได้

ฉะนั้นที่ว่าโลกนี้มันเจริญ.. คนเราก็อ่อนแอ พออ่อนแอไปนะ สิ่งที่เราทำได้มันเป็นวิชาความรู้ เห็นไหม นี่ความรู้มันไม่ต้องแบกหาม.. ความรู้ของเรา เราควรแสวงหา นี่พอเวลาคนมันอยู่ที่ความสะดวกสบายจนเคยตัว พอเคยตัวทุกอย่างจะสะดวกสบายไปตลอด คำว่าสะดวกสบายนี้มันมีจริงอยู่หรือเปล่าละ

สิ่งที่มันมืออยู่จริง มันสะควกสบายเพราะสังคม นี่ทุกอย่างเราแสวงหาได้ เราแลกเปลี่ยนมาได้ แต่ถ้าเกิดเวลาอึดคักขาดแคลนขึ้นมาสิ่งนั้นมันเป็นอย่างใด.. ถ้าจิตใจคนมันเข้มแข็งนะ สิ่งใดเราก็รักษาได้ สิ่งใดเราก็ดูแลของเราได้ ถ้าเราทำของเราได้นี่จิตใจเข้มแข็ง ความรู้อันนี้มันเป็นความรู้ของเรา นี่ปัญญาทางโลก แล้วปัญญาทางธรรมละ

ปัญญาทางธรรมมันมีเหตุมีผลของมันมากกว่านั้นนะ แล้วปัญญาทางธรรมนี้ คุณิสภาวะแวดล้อมที่ดีจะทำให้คนอยู่ร่มเย็นเป็นสุข สภาวะแวดล้อมที่ดีจะทำให้คนนิสัยดี คนที่สภาวะแวดล้อมดีมันจะไม่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน.. นี่ก็เหมือนกัน จิตใจที่มันมีการกระทำมันต้องมีสภาวะแวดล้อมของมัน มันจะมีสติของมัน มันมีสมาธิของมัน แล้วมันถึงเกิดปัญญา ถึงเกิดมรรคญาณ

มันต้องมีสภาวะแวดล้อมที่ดี เราทำสภาวะแวดล้อมจิตใจให้ดี ถ้าใจให้ดีมันมีสติปัญญาของมัน เห็นไหม มันทำคุณงามความดีของมัน เวลาปัญญามันเกิดนะ มันเกิดโลกุตตรปัญญานะ เราจะเกิดความลึกกลับ ความมหัศจรรย์นะ.. ความมหัศจรรย์ นั้นไง สภาวะแวดล้อมของโลกเขา คุณิสภาวะดำรงชีวิตของเขา ความที่คนเขามีปัญญาของเขา เขาอยู่ของเขา เขามีองค์ความรู้ของเขา เขาดำรงชีวิตของเขาด้วยความเข้มแข็งของเขา

จิตใจของคนที่ภาวนาเป็น จิตใจของคนภาวนาแล้วมีเหตุมีผล เห็นไหม มันมีเหตุมีผลนะ แล้วจิตใจที่มีเหตุมีผล นี่มันเป็นสัจจะ มันเป็นความจริง.. จิตใจที่ไม่มีเหตุมีผล จิตใจทางโลกนี่มันเป็นมารยาสาโลย เป็นมายาภาพหมด ดีแต่ปาก ! พุดแต่ปาก ! นี่ทำงานด้วยปาก ! แต่เวลาภาวนาขึ้นมาละ คุณิสเราทำงานด้วยกำลังของเรา เราทำด้วยมือของเรา

เดินจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนาของเรา คุณิสเวลาภาวนานี้ภาวนาด้วยความคิด มันไม่ได้ภาวนาด้วยภาวนามยปัญญา นี่จิตใจมันแตกต่างกัน ผลมันให้แตกต่างกัน.. เหตุแตกต่างกัน ผลจะต้องแตกต่างกัน ที่นี้ผลแตกต่างกัน เห็นไหม “โลกียธรรม โลกุตตรธรรม”

โลกียธรรม.. คุณิสเวลาเราเสียสละนี้มันโลกียธรรม เกิดจากบุคคล เกิดจากโลกทัศน์ เกิดจากใจ การกระทำนี้เรื่องโลกๆ ถ้าเรื่องของธรรมละ เรื่องของธรรมมันจะเข้ากับ

สภาวะธรรม จะเข้ากับหัวใจของคนที่ตั้งธรรม.. ถ้าถึงธรรม เห็นใหม่ มันเป็นคุณงามความดี มันเป็นประโยชน์ มันไม่มีหน้าไหว้หลังหลอก ไม่มีมารยา มันเลยสบายใจใจ คุณติเราไม่มีมารยาต่อกันนะมันเรื่องความสะอาดบริสุทธิ์นะ แต่มารยาสาโดยน้นนะมันทำให้ต้องระวัง

สิ่งที่ระวังนะ.. โลกเป็นแบบนี้ โลกพร่องอยู่เป็นนิจ โลกถึงได้เป็นที่ร่าร้อนนัก ธรรมเป็นความร่มเย็นเป็นสุขนะ ฉะนั้นความร่มเย็นเป็นสุข ต้องให้ความร่มเย็นเป็นสุข ในใจของเรา ถ้าใจเราร่มเย็นเป็นสุข เราต้องการให้คนทุกคนร่มเย็นเป็นสุขด้วย

ความรักของพ่อของแม่เป็นความรักที่สะอาดบริสุทธิ์ ! ความรัก ความเมตตาของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความรัก ความเมตตาของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราที่สิ้นกิเลส ความรักอันน้น เห็นใหม่ มันยังเป็นความเมตตา นี้รู้สัตว์ ขนสัตว์ด้วยความเมตตา มองด้วยความเมตตา พยายามชักนำด้วยความเมตตา

ความเมตตาณะ.. เพราะว่าถ้าเป็นความรักมันก็เป็นพวกเขาพวกเขา แต่ถ้ามันเป็น ความเมตตาณะ หัวใจทุกดวงใจจะมีค่าเท่ากัน ชีวิตมีค่าเท่ากัน ทุกคนมีสิทธิจะพ้นจากทุกข์เหมือนกัน สิทธิและโอกาสของจิตใจนั้น ของดวงใจนั้น เห็นใหม่ นี้ทุกคนมีสิทธิเหมือนกัน.. ความเสมอภาคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความเสมอภาคของครูบาอาจารย์ของเรา ท่านพยายามจะรู้สัตว์ขนสัตว์ จะชักนำพวกเราไป ชักนำพวกเราให้พ้นจากทุกข์นะ ไม่ให้ตกค้างอยู่ในโลกนี้เลย

เราอยากจะพ้นทุกข์กัน เราอยากจะสิ้นกิเลสกัน ฉะนั้นสภาวะแวดล้อมของใจ เราจะต้องรักษาที่ใจของเรา ทำที่ใจของเรา แล้วเราจะพ้นจากทุกข์ เอวัง